

Katsaus helsinkiläisiin asukastiloihin 2012

Kesäkuu 2013
Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helka
Viestintä- ja projektivastaava Päivi Savolainen

Sisällys

1. JOHDANTO	3
2. YLEISTÄ HELSINKILÄISISTÄ ASUKASTILOISTA	3
2.1. Helsinkiläisten asukastilojen määrä	3
2.2. Asukastilojen synty ja hankkiminen	4
2.3. Asukastilojen toimivuus	6
3. ASUKASTILOJEN HALLINNOINTI	7
4. ASUKASTILOJEN TOIMINTA JA KÄYTTÖ	8
5. RESURSSIT: Työntekijät, rahoitus ja yhteistyö	9
5.1. Työntekijätilanne asukastiloissa	9
5.2. Asukastilatoiminnan rahoitus	10
5.3. Asukastilojen yhteistyökumppanit	10
6. HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ JA KÄYTÄNNÖN HAASTEITA	11
7. SUOSITUKSIA ASUKASTILOJEN TOIMINTAAN	12
LÄHTEET	16
LIITTEET	
LIITE 1 Asukastilojen hankintatavat	
LIITE 2 Asukastilojen hallinnointi ja ylläpito	
LIITE 3 Asukastilojen aukioloajat ja kävijämäärät	
LIITE 4 Asukastilojen henkilökunta ja vapaaehtoiset	
LIITE 5 Tilan ja toiminnan kustannukset ja rahoitus	
LIITE 6 Yhteenvetotarkastelu asukastiloista	
LIITE 7 Asukastilojen osoitteet	

1. JOHDANTO

Tässä Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helkan selvityksessä luodaan katsaus helsinkiläisiin asukastiloihin ja tarkastellaan niitä mm. hallinnan, rahoitusmallien sekä toiminnan laadun näkökulmista. Selvitys antaa lisäinformaatiota asukastilojen toiminnasta kaupunginosissa. Se nostaa myös esiin asukastilojen toiminnassa ilmeneviä käytännön haasteita. Selvitystyön aikana esiin nousseita kehittämisideoita on koottu selvityksen loppuun suosituksiksi päättäjille, viranhaltijoille sekä asukastilatoimijoille.

Selvitys koostuu helsinkiläisille asukastilojen toimijoille kesällä 2012 tehdyn Helka ry:n Internet-kyselyn tuloksista. Osa asukastilojen tarkemmista tiedoista on kyselyvastausten perusteella koottu tekstiä selventäviin selvityksen taulukkoliitteisiin 1-7*. Selvitystyössä on myös hyödynnetty aiempia asukastilaselvityksiä sekä asukastilatoimijoiden kanssa käytyjä keskusteluja.

Selvityksen on laatinut vuoden 2012 ja kevätkauden 2013 aikana Helka ry:n viestintä- ja projektivastaava Päivi Savolainen Helka ry:n hallituksen linjausten ohjaamana. Selvitystyöhön on saatu vuonna 2012 avustus Helsingin kaupungin sosiaalivirastolta**.

2. YLEISTÄ HELSINKILÄISISTÄ ASUKASTILOISTA

2.1. Helsinkiläisten asukastilojen määrä

”Asukastalolla tarkoitetaan asuinalueella olevaa tilaa, jonka ylläpitämiseksi asukkaat ovat organisoituneet. Tila on tarkoitettu alueen asukkaiden käyttöön. Tilan tarkoituksena on lisätä asukkaiden toimintamahdollisuuksia omalla asuinalueellaan ja aktivoida aluetta.” (Saavola, Kaarina & Kurki, Hannu 2002, s. 3.)

Helsinkiläisten asukastilojen määrä riippuu siitä, miten asukastila määritellään. Koska asukastilat ovat kooltaan hyvin erilaisia ja kokonaisen talon sijaan tilana saattaa olla paljon pienempikin tila, käytetään tässä selvityksessä mukana olevista tiloista asukastalon sijaan pääosin nimitystä asukastila. Tässä selvityksessä on huomioitu helsinkiläiset tilat, jotka harjoittavat avointa ja asukkaille suunnattua toimintaa, esimerkiksi järjestävät ryhmä- ja virkistystoimintaa alueen asukkaille.*** Selvityksestä on jätetty pois lähinnä kaupunginosayhdistysten käyttämät tilat, joita ei ole tässä selvitystyössä luettu kaikille avoimiksi asukastiloiksi.

*Tilakohtaisia liitetaulukkotietoja on joidenkin tilojen osalta tarkennettu sähköpostitse loppukeväästä 2013.

** Helsingin sosiaalivirasto muuttui Helsingin sosiaali- ja terveysvirastoksi vuodenvaihteessa 2012-2013. Koska kysely asukastilojen toimijoille on tehty vuonna 2012, käytetään tässä selvityksessä virastosta vielä nimitystä Helsingin sosiaalivirasto.

*** Poikkeuksena kyselyssä mukana oleva Kontulan Symppis, joka on tarkoitettu ensisijaisesti pienituloisille päihde- tai mielenterveysongelmista kärsiville, asunnottomille tai asuntoloissa asuville, yksinäisille tai muuten yhteisöllistä ja sosiaalista tukea kaipaaville aikuisille (Kontulan Symppiäksen blogi 2013 <http://kontulansymppis.blogspot.fi>, viitattu 5.6.2013.).

Asukastilojen määrä riippuu määrittelyn lisäksi myös siitä, lasketaanko monta asukastilaa sisältävät kokonaisuudet eri tiloiksi vai yhdeksi kokonaisuudeksi. Helka ry:n selvitykseen liittyvään kyselyyn vastasi 37 asukastilaa, joista osa edusti tai oli osa asukastilakokonaisuutta. Kyselystä viestitettiin sähköpostitse myös viidelle tilalle tai tilakokonaisuuden osalle, jotka eivät kyselyyn vastanneet. Lisäksi muutama tilaan, joihin ei saatu kyselyn tiimoilta yhteyttä.

Asukastilakyselyn tekohetkellä kesällä 2012 Helka ry:n tiedossa olevia asukastiloja oli Helsingissä karkeasti ottaen yhteensä n. 40-60 riippuen siitä, lasketaanko tilakokonaisuudet erillisiksi tiloiksi.

Asukastilakyselystä tiedottamista varten haettiin taustatietoa helsinkiläisistä asukastiloista aiempien asukastilaselvitysten sekä asukastilatoimijoilta saatujen vinkkien perusteella, mutta asukastilojen kirjo Helsingissä on niin laaja ja nopeasti muuttuva, että osa tiloista jäi silti puuttumaan tämän kyselyn piiristä.

2.2. Asukastilojen synty ja hankkiminen

Asukastalon käynnistämisvaihe on usein hidas ja vie yleensä 3-4 vuotta, jonka aikana syntyy alueellisen yhteistyön perusta. Mitä enemmän toimijoita on mukana tai mitä enemmän tarvitaan virallisen tahon mukaantuloa, sen hitaampi vaihe on. Uusilla alueilla käynnistämisvaihe on hitaampaa, kuin alueilla joilla on jo olemassa olevia verkostoja. Käynnistämisvaiheen lopputuloksena usein joko perustetaan asukastila ja/tai asukkaat organisoituvat tilan hankkimiseksi. (Saavola & Kurki 2002, 11.)

Asukastaloja alkoi syntyä Helsinkiin 1990-luvun vaihteessa, ensimmäinen helsinkiläinen asukastalo perustettiin vuonna 1990 Malminkartanoon (Korhonen & Malin & Saavola 1998, 157). Lama helpotti asukastilojen hankintaa, sillä laman aikana asukastoimintaan oli helposti saatavilla tyhjiä tiloja eivätkä vuokrat olleet kovin suuria. Taloudellisen tilanteen parannuttua kilpailu kaupunkitilasta kuitenkin koveni ja asukastiloja saatettiin vuokrata muuhun toimintaan, etenkin jos niiden käyttö oli vähäistä tai tilojen tarpeellisuutta ei ymmärretty. (Korhonen ym. 1998, 197.)

Joillekin Helsingin uusille asualueille alettiin 1990-luvun alusta lähtien rakentaa myös yhteiskerhotiloja (Korhonen ym. 1998, 11). Yhteiskerhotilojen käyttökustannukset maksetaan kerhotilojen käyttömaksuilla ja vuokratuloilla tai niitä peritään pysäköintiyhtiöiden osakkaina olevilta asuntoyhtiöiltä, jolloin asukkaat maksavat niistä yhtiövastikkeissaan ja vuokrissaan. Eri hallintamuotoisten asuntojen asukkailla, omistus, vuokra- ja asumisoikeusasukkailla, on samat käyttöoikeudet kerhotiloihin. (Korhonen ym. 1998, 21.)

Asukastalot voidaan jakaa syntytaustansa mukaan kolmeen ryhmään:

1. Asukkaiden perustamat asukastilat

- etenkin vanhoilla asuinalueilla
- asukkaat vastaavat sekä toiminnasta että rahoituksen hankkimisesta

2. Kaupunkisuunnittelun tuloksena syntyneet yhteiskerhotilat

- uusilla asuinalueilla
- alueelliset asunto-osakeyhtiöt yhteisomistavat
- pysäköintiyhtiöiden hallinnoimia
- asukkaat vastaavat sekä toiminnan tuottamisesta että rahoituksen hankkimisesta

3. Kaupungin perustamat asukastilat

- vanhoilla asuinalueilla
- toiminnasta vastaavat palkatut henkilöt
- rahoituksesta vastaa virallinen taho

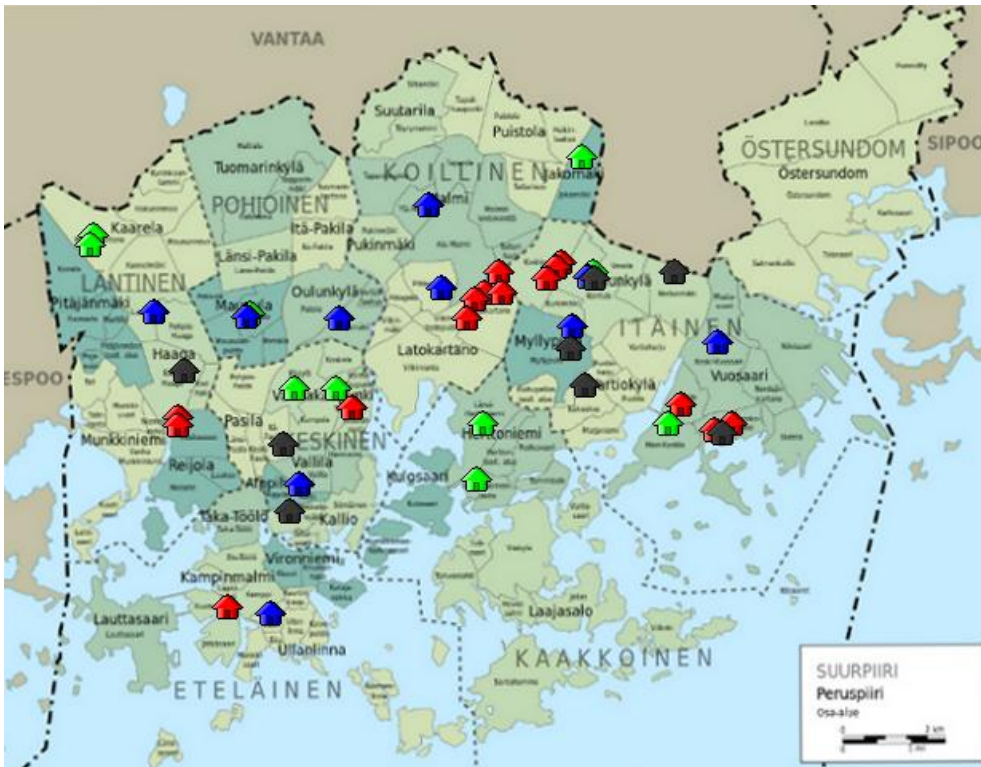
(Soveltuvia otteita julkaisusta Saavola & Kurki 2002, 5-8.)

Helka ry:n kyselyyn vastanneiden asukastilojen hankintatavat vaihtelivat paljon. Monet tilat olivat lähtöisin paikallistoimijoiden aloitteesta. Useat tiloista oli vuokrattu (esim. Helsingin kaupungilta), osa oli kaavoitettu alueelle, osassa Helsingin kaupunki oli ollut aktiivisena toimijana. (Ks. liitteet 1 ja 6.) Helka ry:n selvityksessä onkin mukailtu hieman laajentaen Saavolan ja Kurjen (2002, s. 5-8) asukastilojen kolmijakoa ja neljänneksi luokaksi on lisätty ryhmä ”Muut tilat”.

Asukastilat voidaan jakaa neljään luokkaan:

1. Asukas- tai muiden paikallistoimijoiden perustamat (ja usein hallinnoimat) asukastilat
2. Kaavoitusmääräysten mahdollistamat (ja usein pysäköintiyhtiöiden hallinnoimat) yhteiskerhotilat
3. Kaupungin hallintokuntien perustamat (ja hallinnoimat) asukastilat
4. Muut tilat

Helka ry:n kyselyyn vastanneet asukastilat jakautuivat melko tasaisesti näihin neljään eri luokkaan. Selvityksen liitetaulukoissa sekä oheisessa karttakuvassa eri luokkiin kuuluvat tilat on merkitty eri väreillä. (Ks. kuva 1 ja liitteet 1-7.)

Kuva 1: Kyselyyn osallistuneet tilat Helsingin kartalla. Asukastilojen sijainnit nimet ja osoitteet tarkemmin liitteessä 7.

Karttapohjan tekijä: Oona Räisänen. Karttaa käytetään Creative Commons -lisenssin ehdoilla.

- Asukas- tai muiden paikallistoimijoiden perustamat (ja usein hallinnoimat) asukastilat
- Kaavoitusmääräysten mahdollistamat (ja usein pysäköintiyhtiöiden hallinnoimat) yhteiskerhotilat
- Kaupungin hallintokuntien perustamat (ja hallinnoimat) asukastilat
- Muut tilat

Vanhimmat kyselyyn vastanneet asukastilat olivat aloittaneet toimintansa 1990-luvulla, mutta myös uusia tiloja oli mukana, sillä moni tiloista oli perustettu vuoden 2005 jälkeen. Muutamasta vastauksesta kävi ilmi se, kuinka asukastilan hankkimisprosessi oli ollut pitkä, mutta pitkäjänteisyys oli lopulta kannattanut. (Ks. liite 1.)

Monet tiloista oli suunniteltu tarkoitukseen, johon niitä nyt käytettiin eli asukkaiden ja yhdistysten käyttöön. Useat olivat olleet mm. toimisto- tai liikekäytössä. Tilat olivat myös aiemmin toimineet mm. pankkikäytössä, Kelan konttoreina ja ruokaloina.

Useiden kyselyssä mukana olevien tilojen kohdalla Helsingin kaupunki oli ollut jollain tavalla tukemassa tilan perustamisvaihetta. Paljon oli tehty myös vapaaehtoisvoimin. Kustannuksissa olivat auttaneet myös mm. RAY ja erilaiset projektit. Perustamiskustannukset olivat useammassa tapauksessa olleet n. 10 000 euroa, mutta joskus jopa 100 000 euroakin. (Ks. liite 1.)

2.3. Asukastilojen toimivuus

Kyselyyn vastanneiden asukastilojen koko vaihteli paljon. Mikäli tilakokonaisuuksiin kuuluvat talot laskettiin erillisiksi tiloiksi, oli noin puolet tilansa koon ilmoittaneista (21 kpl) keskikokoisia tiloja (101-299m²). Korkeintaan 100:n neliön (10 kpl) ja yli 300:n neliön (13

kpl) kokoisia tiloja oli näin laskettuna keskenään lähes yhtä paljon, mutta jos eri taloista koostuvien tilakokonaisuuksien pinta-ala laskettiin yhteen, muuttuivat yli 300:n neliön suuruiset tilat keskikokoisia tiloja yleisemmäksi ryhmäksi. Yksittäisistä tiloista suurin oli laajuudeltaan lähes 2000 neliön suuruinen ja pienin vain muutaman kymmenen neliön suuruinen. (Ks. liitteet 1. ja 6.)

Erityisen hyvin toimivina asioina tiloissa mainittiin mm. sijainti ja saavutettavuus, tilakoko ja tilajako, muunneltavuus, viihtyisyys ja keittiömahdollisuudet. Muutama mainitsi katutason ja huomioitiin myös mm. että suuret ikkunat tekevät tilasta helpommin lähestyttävän ja houkuttelevat lukemaan ilmoituksia. Suurin osa kyselyssä mukana olevista tiloista on esteettömiä.

Suurimpana puutteena asukastiloissa koettiin se, että tilat eivät ole riittävän suuret, tästä aiheutui mm. toiminnallista ahtautta. Jotkut kaipailivat yhtenäistä avarampaa tilaa suurempiin tilaisuuksiin, jotkut pieniä tiloja pienryhmätoimintaan, osa puolestaan piti esim. keittiötiloja liian pieninä. Mainintoja saivat myös mm. esteellisyys-, ilmanvaihto-, äänieristys- ja muunneltavuusongelmat, remontointitarve sekä säilytystilojen pienuus.

Kyselyvastauksista poimittuja sitaatteja hyvin toimivista asioista asukastiloissa:

"Katutason liiketila ja näyteikkunat ovat aina hyviä ominaisuuksia asiakkaiden kannalta. Näyteikkunoiden eteen pysähdytään lukemaan ilmoituksia."

"Tila on kodinomainen, "asukkaiden olohuone" - tästä tulee paljon positiivista palautetta asukkailta."

"Vanhojen puiden varjostama vehreä piha on kuin keidas keskellä kaupunkia."

Kyselyvastauksista poimittuja sitaatteja asukastilojen puutteista:

"Isompi yhtenäinen avara kokoontumistila puuttuu. Isommissa kokoontumisissa, juhlissa ja liikuntaryhmille ei ole kunnan tiloja."

"Saisi olla yksi suuri tila - eikä pieniä tiloja"

"Tilat pieniä isoille kokouksille sekä vaikeasti muunneltavissa. Heikko ilmastointi, puutteita esteettömyydessä."

3. ASUKASTILOJEN HALLINNOINTI

Tiloilla on paljon erilaisia hallinnointitapoja. Tiloja hallinnoivat mm. Helsingin kaupunki (erityisesti Aluetyön yksikkö), kaupunginosa- tai muut paikallisyhdistykset sekä pysäköintiyhtiöt. Käytännön toimintaa saattaa pyörittää myös asukastaloyhdistys tai hallintaryhmä. Kyselyssä mainittiin myös mm. hieman erilaisena hallinnointimallina osuuskuntatoiminta. (Ks. liite 2.)

Suuri osa Helkan kyselyn asukastilojen toimijoista oli tyytyväisiä nykyiseen hallinnointimalliinsa. Tämä oli mielenkiintoista, sillä tyytyväisiin kuului erilaisten

hallintomallien edustajia, mm. Helsingin kaupungin, pysäköintiyhtiöiden sekä erilaisten yhdistysten hallinnoimia tiloja.

Nykyisten hallinnointimallien lisäksi unelma- tai ideaalimallina oli, että yhteistyötä lisättäisiin mm. paikallistoimijoiden kesken sekä paikallistoimijoiden ja kaupungin tai pysäköintiyhtiön välillä. Toivottiin myös sosiaalityön ja terveydenhuollon ennaltaehkäisevää läsnäoloa tiiviimpään yhteistyöhön. Kaupunkia toivottiin mukaan kustannuksiin ja myös lisää palkattua työvoimaa. Päätösmahdollisuuksia ja -valtaa taloudenhoidossa sekä toiminnan joustavuutta pidettiin asukastilan kannalta tärkeinä.

Vaikuttaa siltä, että etenkin kaupunkia tarvitaan tuomaan tilan toimintakustannuksiin vakautta, kun taas arjen hallinnointia pyörittäisivät asukastilan toiminnasta vastaavat, tilojen käyttäjät huomioiden. Eräässä vastauksessa pohdittiinkin että ruohonjuuritasolla tapahtuva käytännön toiminnan pyörittäminen on virallisempaa toimintaa helpommin lähestyttävää ja maanläheistä.

4. ASUKASTILOJEN TOIMINTA JA KÄYTTÖ

Asukastiloissa järjestetään monenlaista harrastus- ja ryhmätoimintaa (esim. atk-koulutusta, käsityö- ja verstastoimintaa, liikuntaa, musiikkia, ruokapiiritoimintaa, autojen ja pyörien korjausta) sekä pidetään juhlia ja erilaisia tilaisuuksia/ tapahtumia, mukaan lukien esim. teattereita ja näyttelyitä. Tiloissa pidetään myös paljon kokouksia ja joissakin tiloissa toimii myös kahvio ja kirjasto. Tiloja vuokrataan myös yksityisiin juhlatilaisuuksiin ja kokouksiin sekä jonkin verran myös ulkopuoliseen käyttöön, kuten päiväkodeille.

Kyselyvastauksista poimittu sitaatti asukastilan toiminnasta:

”Vapaaehtoistoimintaa, kahvilatoimintaa, tietotupa, avoimia ja suljettuja ryhmiä aikuisille ja nuorille, kokouksia, juhlia ja erilaisia kaikille avoimia tapahtumia.”

Tiloja käyttävät mm. alueen asukkaat ja erilaiset käyttäjät (maahanmuuttajat, eläkeläiset, lapsiperheet, työttömät, mielenterveys- ja päihdekuntoutajat jne.), harrasteryhmät, kaupunginosayhdistykset sekä muut paikallisyhdistykset ja -yritykset, oppilaitokset, päiväkodit, musiikkiopistot ja taloyhtiöt. Eräs vastaaja mainitsi, että erityisesti pienten lasten kotona olevat äidit kokevat korvaamattomiksi asukastalotoiminnassa syntyvät kontaktit.

Kyselyvastauksista poimittuja sitaatteja asukastilojen käyttäjistä:

”Käyttäjiä on kaikenikäisiä, vauvasta vaariin. Eri harrasteryhmät, etniset ryhmät myös hyvin edustettuina.”

”Atk-kursseja, ikä-ihmisten kerhoja, mielenterveyspotilaita, taidekerhoja, maahanmuuttajien kielen opetusta.”

Jo useita vuosia asukastilakäytössä olleiden tilojen toiminta oli monesti muuttunut jollain tavoin. Kävijöiden toiveet ja osin myös resurssit olivat muovanneet ohjelmatarjontaa siten, että monissa paikoissa toiminta oli lisääntynyt ja monipuolistunut. Toisaalta joissain paikoissa osa toiminnasta oli myös loppunut. Tarjotun toiminnan painotus ja kohderyhmä

olivat saattaneet muuttua, kohdentua tai laajentua. Joissain tiloissa kävijöitä ja vapaaehtoisia oli entistä enemmän, osassa puolestaan toimijoita ja vapaaehtoisia aiempaa vähemmän.

Vaikuttaa siltä, että tilojen hallinnoijat, hallintaryhmät, käyttäjäneuvostot ja/tai työntekijät vastaavat usein toiminnasta huomioiden asukkaiden, käyttäjien ja vapaaehtoisten toiveet. Henkilökunta koordinoi joillakin käytännössä päivittäistoimintaa, kun taas tilaa käyttävät ryhmät, yhdistykset ja kurssit saattavat päättää omasta toiminnastaan. Tilojen ylläpidosta huolehtivat esim. hallinnoja, henkilökunta, työllistetyt ja vapaaehtoiset yhdessä mm. siivousfirmojen ja huoltoyhtiöiden kanssa. (Ks. liite 2.)

Tilojen aukioloajat vaihtelivat jonkin verran. Monet tiloista olivat auki säännöllisesti tiettyinä kellonaikoina yleensä päiväsaikaan, arkisin. Iltaisin tilat saattoivat olla ryhmä-/harrastekäytössä. Illat ja viikonloput olivat myös usein käytössä sopimuksen tai varauksen mukaan. Osa tiloista oli ylipäätään auki ainoastaan sopimuksen/varauksen mukaan. (Ks. liite 3.) Lähes kaikki tilat olivat kuitenkin kaikille halukkaille avoimia.

Kävijämäärät vaihtelivat todella paljon eri tilojen välillä. Jotkut ilmoittivat kävijämäärän viikoittaisena, toiset vuosittaisena. Viikkokävijöiden perusteella ei pysty suoraan laskemaan varmuudella kävijämäärän vuositasoa, sillä arvioimista hankaloittaa jonkin verran se, että aktiiviaikoina tiloissa saattaa olla keskimäärin enemmän kävijöitä kuin esim. kesällä. Viikoittaisen määrän ilmoittaneiden joukossa kävijämäärä vaihteli välillä n. 20-1750 henkilöä/viikko ja vuosittain ilmoittautuneiden kohdalla välillä n. 1200-91 800 henkilöä/vuosi.

Kun tilat jaettiin kävijämääriltään luokkiin:

alle 300/viikko tai alle 15.000/vuosi (kävijöitä jonkin verran),
300-1000/viikko tai 15 000-30 000/vuosi (kävijöitä paljon) ja
yli 1000/viikko tai yli 30 000/vuosi (kävijöitä todella paljon),
kävi ilmi, että suurimmassa osassa asukastiloja käy joko jonkin verran tai paljon kävijöitä ja muutamissa tiloissa todella paljon kävijöitä. On kuitenkin huomioitava, että pienissä tiloissa ei voida järjestää useampia toimintoja päällekkäin, tämä mahdollistaa sen että suuremmissa tiloissa käy pieniä tiloja useammin myös enemmän kävijöitä. (Ks. liitteet 3 ja 6.)

Kyselyvastausten perusteella suuri osa tiloista on aktiivisessa käytössä ja jotkut kovin varattujakin. Vajaakäyttöä kuitenkin myös esiintyi monissa tiloissa tiettyinä ajankohtina, mutta vajaakäytön ajankohta vaihteli paljon (osassa tiloista päivällä, osassa illalla, joissain arkisin toisissa viikonloppuisin). Kesä saattaa olla hiljaisempaa aikaa. Vajaakäytön vähentämiseksi ehdotettiin tehokkaampaa tiedotusta tiloista sekä lisää työntekijäresursseja, joiden avulla tiloja voitaisiin helpommin valvoa iltaisin ja viikonloppuisin.

5. RESURSSIT: Työntekijät, rahoitus ja yhteistyö

5.1. Työntekijätilanne asukastiloissa

Monissa asukastiloissa on yksi vakituinen työntekijä, joissakin enemmänkin ja toisissa ei lainkaan henkilökuntaa. Lisäksi tai vakituisen henkilökunnan sijaan tiloissa työskentelee

usein myös palkkatukityöllistettyjä henkilöitä, työharjoittelijoita, kuntouttavassa työtoiminnassa mukana olevia henkilöitä, yhdyskuntapalvelua suorittavia henkilöitä sekä opiskelijoita. Eräs vastaaja mainitsi, että työntekijöiden vaihtuvuus on ongelma, sillä ohjeistaminen vie muulta henkilöstöltä työaika. Ongelmallisena mainittiin myös työllistettävien valvonnan järjestäminen. (Ks. liitteet 4 ja 6.)

Vastausten perusteella vaikutti siltä, että asukastiloissa toimii yleisimmin n. 5-50 vapaaehtoista, jotka saattavat olla mm. erilaisten harrastekerhojen vetäjiä. Mukana vapaaehtoistoiminnassa voi olla esim. yhdistysten hallitusten jäseniä. Tapahutumien yhteydessä vapaaehtoisia saattaa olla tavallista enemmän. Mukana voi olla jopa yli sata vapaaehtoistoimijaa. (Ks. liite 4.)

5.2. Asukastilatoiminnan rahoitus

Tilojen kiinteät kustannukset (vuokrat, sähköt, puh ja internet, vartiointi jne.) vaihtelivat vuosittain n. 6 000-219 000 euron välillä, eli hajonta oli todella suurta. Joillakin tilakyselyyn vastanneista ei ollut tietoa kustannuksista. (Ks. liitteet 5 ja 6.) Etenkin pysäköintiyhtiöiden hallinnoimien tilojen kohdalla vaikuttaa siltä, ettei tieto kustannuksista aina tavoita tilojen toiminnan koordinoijia.

Helsingin kaupunki vaikutti olevan kiinteiden kustannusten rahoituksessa aktiivinen ja kaupunki on myös selkeästi suurin helsinkiläisten asukastilojen toiminnan rahoittaja. Osalle tiloista rahoitus hoituu pysäköintiyhtiöiden kautta. Tällöin pysäköintiyhtiö saattaa kerätä rahoituksen yhtiönsä asukkailta vuokrissa ja vastikkeissa asukastalomaksuina. Useat tilat saavat toimintaansa rahoitusta myös tilojen käyttäjiltä käyttö-/vuokramaksuina. Lisäksi jonkin verran rahoitusta tulee esim. jäsenmaksuista, erilaisista projekteista, RAY:ltä sekä omarahoituksena ja mm. kahvilamyynnistä. (Ks. liite 5.)

Myös työntekijäkustannusten rahoituksesta suurin osa näyttää tulevan Helsingin kaupungilta. Muita mainittuja rahoituslähteitä olivat mm. TE-keskus ja palkkatuki, Helsinki-lisä, projektit ja RAY. (Ks. liite 4.)

Tilojen ulospäin vuokrauksen hinnat vaihtelivat usein riippuen vuokraajasta ja/tai käyttötarkoituksesta. Paikallisille asukkaille, yhdistyksille, jäsenille sekä maksuttomaan tai paikallistoimintaa tukevaan toimintaan tila vuokrattiin helpommin maksutta tai pienemmällä vuokralla kuin esim. alueen ulkopuolisille toimijoille tai yksityistilaisuuksiin. Osa tiloista noudatti hinnoittelussaan kaupungin määrittelyä hinnoittelulle.

5.3. Asukastilojen yhteistyökumppanit

Tilojen tärkeimpinä yhteistyökumppaneina esiin nousivat etenkin Helsingin kaupungin erilaiset virastot ja nuorisotalot, kaupunginosa- ja muut paikallisyhdistykset/-toimijat, seurakunta sekä muut asukastilat.

Suurin osa tilojen toimijoista tekee yhteistyötä muiden asukastilojen kanssa. Vaikuttaa siltä, että yhteistyötä tehdään enimmäkseen lähialueen asukastilojen kanssa. Joillain kaukaisemmilla, mutta samankaltaisilla tiloilla on tosin informaationvaihdantaa. Jotkin tilat tekevät yhteistyötä monien asukastilojen kanssa ja osa tiloista mainitsi myös Helsingin kaupungin (etenkin Alueyön yksikön) ja/tai Helsingin asukastaloverkostoyhdistys Haty ry:n asukastilojen verkottajana.

6. HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ JA KÄYTÄNNÖN HAASTEITA

Myönteisinä seikkoina asukastilojen toiminnassa esiin nousivat mm. tilojen hyvä sijainti ja matala kynnys tulla tiloihin ja toimintaan mukaan. Yhteistoiminnan etuja ja yhteisvoimin asioiden edistämistä arvostettiin ja hyvää yhteishenkeä pidettiin tärkeänä asiana. Vastauksissa nousi esiin myös kantaväestön ja maahanmuuttajien lähentyminen asukastilakohtaamisten kautta. Asukastilatoiminnassa kannattaa muistaa avoin mieli, erilaisuutta ja erilaisia ihmisiä tulisi arvostaa. Asukastilat toimivat parhaimmillaan monipuolisesti ja elävöittävät aluetta. Muutammat vastaajat mainitsivatkin, että asukastiloja pitäisi saada lisää.

Kyselystä poimittuja vertaisvinkkejä asukastilojen toimijoille:

Asukastilaa hankittaessa huomiotavaa:

- Hyvän sijainnin merkitys
- Hanki esteetön, mahdollisesti yhden kerroksen tila
- Persoonallinen, vanha rakennus herättää sympatiaa
- Tilan on oltava tarpeeksi suuri ja käytännöllinen
- Huomioi tilan muunneltavuus
- Tee tilasta viihtyisä
- Remontoi säännöllisesti
- Laadi asukastilan käytön periaatteet

Tilan saavutettavuus ja viestintä:

- Luo matala kynnys tulla tilaan
- Panosta paikallisviestintään
- Viesti myös päätöksentekijöille
- Päivitä tilan tekniset valmiudet ajan tasalle
- Tee tilojen varaamisesta helppoa

Toimintavinkkejä:

- Pidä toiminta edullisena
- Pyöritä tilassa lehtikahviota
- Järjestä virkistys- ja harrastustoimintaa
- Mukauta toimintaa asiakkaiden tarpeisiin
- Mahdollista käyttäjien ideoita ja aktiviteetteja
- Hanki koordinaattori
- Työllistä (esim. työttömiä, nuoria, maahanmuuttajia)
- Jaa vastuuta

Verkostoituminen:

- Tee yhteistyötä paikallistoimijoiden ja muiden asukastilojen kanssa
- Verkostoi asukastilatoiminnalla maahanmuuttajia ja kanta-asukkaita
- Verkostoi eri-ikäisiä käyttäjiä

Asenne ratkaisee! Muista:

- Asukaslähtöisyys
- Avoin mieli
- Luottamus ja kunnioitus
- Arvostus
- Hyvä yhteishenki "Meidän Talomme"

Suurimpina haasteina asukastilojen toiminnassa pidettiin rahoituksen ja työntekijäresurssin puutetta. Rahoituksen suhteen koettiin epävarmuutta ja avustuspäätösten ajoitukseen toivottiin parannusta. Asukastilat tarvitsisivat myös lisää työntekijäresursseja. Työharjoittelijoiden, palkkatuettujen ja työllistettyjen vaihtuvuus on ongelma toiminnan kehittämisen kannalta. Toimintaa haluttiinkin lisätä ja kehittää entisestään. Viestintä nähtiin yhtenä ongelmakohtana, sillä koettiin etteivät ihmiset tiedä tilasta ja/tai uskalla tulla paikalle. Mm. tilojen ahtaus ja hankala muunneltavuus toivat myös haasteita toimintaan.

Toimintaan kaivataan ennen kaikkea lisää ja varmempaa (esim. edellisen toimintavuoden puolella myönnettävää) rahoitusta sekä lisää työntekijäresursseja ja myös vapaaehtoisia. Vastaajat kaipasivat myös koulutusta ja neuvontaa sekä osaamista. Asukastilojen olisi hyvä saada lisää vertaistietoa asukastilatoiminnan hyvistä käytännöistä ja toivottiin myös yhteistyökumppaneita ja tiiviimpää yhteistyötä esim. Helsingin kaupungin kanssa. Muutamassa vastauksessa ehdotettiin lisäksi kaupungin kautta keskitettyä toimintaa eri asukastilojen kesken työllistettyjen käytössä. Päättäjien ja virkamiesten jalkautumista tutustumaan eri asukastiloihin toivottiin myös. Muina asioina kaivattiin mm. suurempia ja helpommin muunneltavia tiloja, eri ikäryhmiä mukaan toimintaan, infopankkia käytettävistä resursseista, atk-tukea, rahoituksen yhtenäistämistä yhden viraston alle sekä listaa erilaisista luennoitsijoista (esim. jonkin rahaston avulla rahoitetuista), joista olisi hyötyä asukastilojen toiminnassa.

7. SUOSITUKSIA ASUKASTILOJEN TOIMINTAAN

Asukastilojen vastauksia Helka ry:n kyselyyn tarkastellaan tiivistäen selvityksen liitteenä 6 olevassa yhteenvedossa. Asukastilaselvitystä työstettäessä on käynyt hyvin ilmi, että asukastilatoiminnan kenttä on hektinen ja tilojen tilanteet vaihtuvat hyvin nopealla tahdilla. Selvitys onkin eräänlainen läpileikkaus asukastilojen tilanteesta kesällä 2012 ja antaa jonkinlaista suuntaa siihen, mihin suuntaan asukastilojen toimintaa voisi kehittää jatkossa.

Asukastilakyselyn lisäksi Helka ry on selvityshankkeen yhteydessä järjestänyt kaksi asukastilaseminaaria yhteistyössä Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen Alue- ja sosiaalisen tutkimuksen yksikön ja Helsingin asukastaloverkostoyhdistys Haty ry:n kanssa: Toimivat asukasareenat -seminaari 5.9.2012 Asukastalo Myllärissä ja Unelma asukastalosta elää -seminaari 6.2.2013 Pohjois-Haagan yhteiskoululla (ks. video Unelma asukastalosta elää -seminaarista YouTubessa: <http://www.youtube.com/watch?v=xmyYAFPZa4U>, viitattu 14.6.2012).

Selvityksen yhteydessä on tullut esiin paljon akuutteja asioita, joita asukastilatoiminnassa tulisi huomioida. Seuraavat suositukset asukastilojen toimintaan on koostettu Helka ry:n asukastilakyselystä, aiemmista asukastilaselvityksistä, Toimivat asukasareenat ja Unelma asukastalosta elää -seminareista sekä asukastilatoimijoiden kanssa vuosina 2011-2013 käydyistä keskusteluista.

1. Asukastiloja eri puolille Helsinkiä

"Kohtaamispaikat täydentävät sosiaalipalveluja, kehittävät ja tuottavat uudenlaista, kansalaislähtöistä palvelutoimintaa Kuntien intresseissä on tukea näitä paikkoja. Paikat tuottavat muun muassa vertaistukea, jota ei korvata millään muulla palvelulla. Paikat

toimivat kuntouttavina ja elämänhallinnan menettämistä ennalta ehkäisevinä paikkoina.” (Miikkulainen & Niskanen 2007, s. 32.)

Asukastalot tarjoavat työttömille mahdollisuuden monenlaiseen toimintaan ja itsensä kehittämiseen. Vaikka kaikkein syrjäytyneimmät eivät taloihin hakeudu, voi vireä asukastoiminta välillisesti luoda heillekin toimintaväyliä. Asukastalot tukevat myös paikallisen kulttuurin luomista mahdollistaen kaupunkilaisten kohtaamisen ja verkottaen asukkaita. Asukastaloilla on katsottu parhaimmillaan olevan sosiaalisten ja etnisten ryhmien vuorovaikutusta lisäävä vaikutus. (Korhonen ym. 1998, 200.)

Asuinalueilla tehtävä vapaaehtoistyö tulisi hyväksyä yhteiskunnallisesti tarpeelliseksi ja korvauksen arvoiseksi työksi. Vapaaehtoistyön rinnalle asukastaloihin tarvitaan kuitenkin myös palkattua henkilökuntaa. Asukastalojen tukeminen ei välttämättä merkitsisi kuntien tai valtion menojen kasvua, vaan työllistävä vaikutus ja lisääntyvä toimeliaisuus kaupunginosissa vähentäisi riippuvuutta toimeentulo- ja muiden sosiaalitukien tarpeesta. Väestön sosiaalisen hyvinvoinnin, turvallisuuden ja terveyden edistämiseksi pienetkin hyödyt voivat merkitä suuria säästöjä korjaavaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja teknisen infrastruktuurin ylläpitoon. (Korhonen, Erkki ym. 1998, s. 198.)

Kansalaistoiminnan henki ja riippumattomuus ovat tärkeitä asioita, asukastilat ovat tärkeitä kansalaistoiminnan mahdollistajia ja palveluntuottajia. Tällä hetkellä asukastiloja puuttuu ainakin läntisestä Helsingistä.

Jokaisella alueella tulisi olla oma demokratiatila eli asukastila

- Tilat voisivat olla kaikille avoimia, erityyppisiä ja eri käyttöön soveltuvia
 - tilojen tulisi olla muunneltavissa joustavasti
 - hygieniasta huolehdittava
- Tilojen tulisi olla esteettömiä ja sijaita hyvien liikenneyhteyksien varrella
 - kaikilla tiloihin pääsymahdollisuus
 - tilojen sijainnissa on huomioitava paikallisidentiteetti (omaksi koettu alue)

2. Kaupungin tyhjen tilojen käyttöastetta tehostettava

Monien paikallisten (esim. kaupungin) tilojen käyttöaste on todella huono. Tiloja voitaisiin tarjota enemmänkin paikallisten toimijoiden kokouskäyttöön. Koulut esim. saattavat pelätä, että vahtimestareille koituu ylitöitä tilojen iltakäytöstä. Kiinteistöviraston vuokrat tuntuvat vapaaehtoistoimintaa järjestävistä asukkaista usein kalliita ja joustamattomilta, sillä he kokevat, ettei yleishyödyllisestä toiminnasta tulisi periä liiketoimintaa vastaavaa tilavuokraa (Korhonen ym. 1998, 187).

Helsingin kaupungin palveluverkkotyöryhmä teki selvityksen kaupungin palvelutilaverkon uudistamisesta hallintokuntien ja asukkaiden yhteistyönä vuonna 2009 (linkki lähdeluettelossa). Tällöin kerättiin asukasnäkökulmia ja laadittiin alustava luonnos mallista, jolla voitaisiin harjoittaa poikkihallinnollista yhteistyötä alue- ja kaupungin tasolla.

Helsingin vapaaehtoistyön neuvottelukunta on tehnyt Helsingin kaupungille vetoamuksen kaupungin vajaakäytössä olevien toimitilojen tarjoamisesta vapaaehtois- ja

kansalaistoiminnan käyttöön 14.12.2009 sekä esityksen Kaupunginhallitukselle kaupungin toimitilojen saamisesta edullisesti kansalaistoiminnan käyttöön. Johanna Sumuvuori ym. ovat tehneet valtuustoaloitteen tilojen väliaikaiskäytöstä 26.9.2012, samoin Kimmo Helistö ym. ovat tehneet valtuustoaloitteen samana päivänä 26.9.2012 kaupungin omistamien tyhjien tilojen käytöstä. (Linkit edellä mainittuihin lähdeluettelossa.)

Kouluja yms. tiloja ei kuitenkaan ole suunniteltu omaehtoista asukastoimintaa varten ja erilaisten toimintojen yhteensovittaminen on vaikeaa (Korhonen ym. 1998, 196).

Tilojen käyttöastetta tulisi tehostaa asukastoiminnan sujuvoittamiseksi.

Palveluverkkotyöryhmän selvityksen malli pitäisi saada käytännön toteutukseen.

Kaupungin tilojen tulisi olla yleishyödyllisille paikallisyhdistyksille/ -toimijoille edullisempia tai maksuttomia. Sähköinen varausjärjestelmä tulisi myös saada toimivaksi ja käyttäjäystävälliseksi. (Helka ry:n kysely kaupunginosayhdistysten käyttämistä tiloista 2008)

Tilojen yhteiskäytön lisäksi tarvitaan kuitenkin myös koko päivän käytössä olevia asukastiloja, jotka ovat paremmin muunneltavissa erilaisiin toimintoihin.

3. Asukastilojen rahoitukseen ja työsuhteisiin lisää jatkuvuutta

Asukastilatoimijat ovat kyselyn ja asukastilojen toimijoiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella huolestuneita asukastilatoiminnan rahoituksesta. Asukastilojen rahoituspäätösten tuleminen keskellä toimintavuotta vaikeuttaa asukastilojen toiminnan jatkuvuutta. Uusien asukastilojen perustaminen ei saisi myöskään asettaa vanhoja ja uusia tiloja kilpailuasetelmaan.

Osa asukastiloista tekee projektitoimintaa. Perustoimintojen rakentuminen määräaikaisen projektirahoituksen varaan sisältää riskin asukastilojen olemassaololle, perustoiminnoille ja projektitulosten pysyvyydelle. Riskiä pienentäisi se, että tilavuokriin saataisiin muuta tukea, mikäli projektirahoitusta ei ole saatavilla. (Saavola & Kurki 2002, 15.)

Asukastilat tarvitsisivat myös lisää ja jatkuvampaa työntekijäresursointia, sillä tilojen käyttö on osin kiinni esim. viestinnän resursseista.

Asukastilatoimintaan kaivattaisiin lisää ja varmempaa rahoitusta

- **kaupunki voisi työllistää työttömiä aiempaa tehokkaammin**
 - työllistämiskaus tulisi saada mahdollisimman pitkäksi, sillä vaihtuvat työllistetyt vaativat enemmän ohjaamista ja tekevät toiminnan jatkuvuuden haasteelliseksi
- opiskelijoita voisi mahdollisesti hyödyntää aiempaa enemmän
- vuokrien ym. kustannusten nousu on myös huomioitava budjetissa

Rahoituspäätökset pitäisi saada tietoon käynnissä olevaa toimintaa edeltävänä vuonna ja käytettäväksi tammikuussa toiminnan sujuvuuden takaamiseksi

Päättäjät voisivat jalkautua tutustumaan asukastiloihin ja niiden toimintaolosuhteisiin

4. Avoimuutta pysäköintiyhtiöiden hallinnoimien asukastilojen kustannuksiin

Pysäköintiyhtiöt hallinnoivat usein kaavoitusmääräysten mahdollistamia yhteiskerhotiloja. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että asukastilojen käytännön toimintaa pyörittävät toimijat eivät aina saa riittävästi ja avoimesti tietoa pysäköintiyhtiön hallinnoimien asukastilojen kustannuksista. Näin ollen pysäköintiyhtiöiden kustannuspolitiikkaa ei pystytä valvomaan. Avoin tiedonsaanti edesauttaisi asukastilojen toiminnan kehittämistä. Osassa yhteiskerhotiloja pysäköintiyhtiön toiminta on jo nyt avointa ja yhteistyö käytännön toimijoiden kanssa tiivistä käytännön toimijoiden kanssa. Vastaavanlaista yhteistyön avoimuutta tarvittaisiin laajemminkin.

Pysäköintiyhtiöiden tulisi tehdä tiivistä yhteistyötä asukastilan käytännön toimintaa koordinoivien kanssa siten, että toiminta olisi mahdollisimman avointa ja läpinäkyvää.

5. Asukastilatoimijoista tulisi muodostaa vertaisverkosto

Asukastilojen kannattaisi panostaa yhteistoimintaan ja verkostoitumiseen. Vertaisverkosto tukisi asukastilojen toimintaa mm. hyvien käytäntöjen jakamisella. Verkostolla tulisi olla rekisteri tai tietokanta ja sillä ylläpitäjä/koordinaattori. Verkosto listaisi asukastilat ja niiden toimijat. Tilojen kesken voisi harjoittaa esim. yhteisviestintää tai jopa keskittää työntekijäresursseja. Esim. jos jokin tila on täyteen buukattu, toiminnot voitaisiin ohjata muihin vapaana oleviin asukastiloihin.

Helsingin asukastaloverkostoyhdistys Haty ry:n rooli verkostossa tulisi selvittää, myös Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysviraston Alueuuden yksikölle on edelleen suuri tarve asukastilatoiminnan koordinoimisessa. Tärkeätä olisi koostaa verkosto siten, etteivät asukastilat kokisi olevansa keskenään kilpailuasetelmassa, vaan voisivat saada verkostosta tukea.

Synergiaa asukastilojen toimintaan vertaisverkoston avulla!

LÄHTEET

Helistö, Kimmo ym. Valtuustoaloite 26.9.2012: Aloite kaupungin omistamien tyhjen tilojen käytöstä. Helsingin kaupungin kotisivut www.hel.fi. Viitattu 14.6.2013. Linkki aloitetta käsittelevään kohtaan:

http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/p_t_ksenteko+ja+hallinto/p_t_ksenteko/kaupunginvaltuust/o/p_t_sasiakirjat/valtuutettujen_aloitteet/aloitteet_2012/aloite+kaupungin+omistamien+tyhjen+tilojen+kaytosta

Helka ry:n kysely kaupunginosayhdistysten käyttämistä tiloista 2008.

Kansalaisareena ry. Miikkulainen, Pirjo & Niskanen, Leena (2007). Matalan kynnyksen kohtaamispaikat. Selvitys kohtaamispaikoista ja toimintapaikoista. Kansalaisareena, Helsinki. Omaehtoisen kehityksen julkaisuja. Sarja A, Uudistuva Yhteiskunta nro 5. 5/2007.

Kontulan Sympis -blogi. Viitattu 5.6.2013. Internet-osoite:

<http://kontulansympis.blogspot.fi>

Korhonen, Erkki & Malin, Liisa & Saavola, Kaarina (1998); Helsingin asukastalot ja yhteiskerhotilat. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia, 1998:1.

Palvelutilaverkon uudistaminen hallintokuntien ja asukkaiden yhteistyönä. Ehdotus yhteistoimintamalliksi. Palveluverkkotyöryhmän raportti 12.10.2009. Helsingin opetusviraston julkaisuja B1:2010. Yliopistopaino, Helsinki 2010. Viitattu 6.6.2013. Internet-osoite:

http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/6bc81d804a15b663b060f4b546fc4d01/Julkaistu+B1_2010+verkkopdf.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=6bc81d804a15b663b060f4b546fc4d01

Saavola, Kaarina & Kurki Hannu (2002). Asukastalot ja yhteiskerhotilat 2002. Asukastalojen ja asuinalueiden kehitysprosesseja.

Sumuvuori, Johanna ym. Valtuustoaloite 26.9.2012: Tilojen väliaikaiskäyttö. Helsingin kaupungin kotisivut www.hel.fi. Viitattu 14.6.2013. Linkki aloitetta käsittelevään kohtaan: http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/p_t_ksenteko+ja+hallinto/p_t_ksenteko/kaupunginvaltuust/o/p_t_sasiakirjat/valtuutettujen_aloitteet/aloitteet_2012/aloite+tilojen+valiaikaiskaytosta

Vapaaehtoistyön neuvottelukunta. Vetoamus kaupungin vajaakäytössä olevien toimitilojen tarjoamisesta vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan käyttöön 14.12.2009. Helsingin kaupungin vapaaehtoistyön neuvottelukunnan kotisivut, Internet-osoite:

http://www.hel.fi/hel2/vapaaehtoistyon_neuvottelukunta

Viitattu 6.6.2013. Internet-linkki vetoamukseen:

http://www.hel.fi/hel2/vapaaehtoistyon_neuvottelukunta/neuvottelukunta/aloitteet/091214_vetoamus_toimitilat.html

Vapaaehtoistyön neuvottelukunta. Esitys Kaupunginhallitukselle, kaupungin toimitilat edullisesti kansalaistoiminnan käyttöön. Helsingin kaupungin vapaaehtoistyön neuvottelukunnan kotisivut, Internet-osoite:

http://www.hel.fi/hel2/vapaaehtoistyon_neuvottelukunta

Viitattu 6.6.2013. Internet-linkki esitykseen:

http://www.hel.fi/hel2/vapaaehtoistyon_neuvottelukunta/neuvottelukunta/aloitteet/toimitilat_kansalaistoiminta.html

Selvityksen tausta-aineisto:

Helka ry:n asukastilakysely on tehty kesällä 2012 sähköisen kyselyn avulla, tilakohtaisia liitetaulukkovastauksia on joidenkin tilojen osalta tarkennettu sähköpostitse loppukevästä 2013.

Selvityksessä on hyödynnetty myös Toimivat asukasareenat -seminaarissa 5.9.2012

Asukastalo Myllärissä ja Unelma asukastalosta elää -seminaarissa 6.2.2013

Pohjois-Haagan yhteiskoululla sekä asukastilatoimijoiden kanssa eri tilanteissa käydyissä keskusteluissa ja tapaamisissa vuosina 2011-2013 esiin nousseita asioita.

Unelma asukastalosta elää -seminaari 6.2.2013 YouTubessa, Internet-osoite

www.youtube.com. Viitattu 14.6.2012, Internet-linkki seminaarivideoon:

<http://www.youtube.com/watch?v=xmyYAFPZa4U>

LIITTEET

LIITE 1 Asukastilojen hankintatavat

LIITE 2 Asukastilojen hallinnointi ja ylläpito

LIITE 3 Asukastilojen aukioloajat ja kävijämäärät

LIITE 4 Asukastilojen henkilökunta ja vapaaehtoiset

LIITE 5 Tilan ja toiminnan kustannukset ja rahoitus

LIITE 6 Yhteenvetotarkastelu asukastiloista

LIITE 7 Asukastilojen osoitteet